

Faxe Kalk 100 år



Faxe Kalk 100 år

KJØBENHAVN. K. den 25^{de} Juli 1884

Faxe Kalkbrud

Faxe Ladeplads.

Imod mit Brev af 9. D. modtog jeg Deres Brev af 24^{de} dennes og kjender til bhvt Gjensvar, at Prof. Petersen igaar var meget ordknaps og irriteret, hvorfor jeg ikke turde opholde ham ret længe. Jeg søgte derefter, at træffe Conducen Paul Hansen, hvem jeg umiddelbart hverken igaar eller idag traf paa Bygningen, men haaber jeg at træffe ham i aften i hans private Bolig. P. H. er Prof. Petersens høire Haand og venter jeg mig bedre Besked af ham. Jeg afventer Deres nærm. Meddelelse, før Tilbud gives v. P. Med Deres Gaars Brev modtog jeg skrivning Til 25. som imodgen udbetales til Lønningen ved Kirken.

Det glæder mig, at erfare at de første fem Ternbareragere ere ankomne, hvorefter regelmæssig Tilførsel af Kalk forhaabentlig snart vil kunne finde Sted.

Etelsen Hansen. Da jeg jo næppe vilde faae nogen bestemt Besked af Abraham, har jeg idag været paa H's Kontor. Han var ikke inde idag og kommer ikke til Byen, før Friday, paa hvilken

Dag jeg skal besøge ham mellem 11 & 12.

Skadsfestende Modtagelse af Advokater om 3 Maaned. Kalk leges

Med Høiagtede

(W. L. L. L.)

100 år er ingen alder

Når man tager i betragtning, at FAXE KALK's undergrund er mere end et halvt hundrede millioner år gammel, er et 100 års jubilæum jo næppe værd at ænse. Dog vil vi med denne lille pjece ridse op, hvor forskelligt samfundet så ud for blot hundrede år siden, og samtidig kort beskrive selskabets udvikling til dato.

For hundrede år siden befandt landbruget sig i en krise. Danmark var oversvømmet med billigt amerikansk og russisk korn, og bønderne måtte omstille sig fra kornproduktion til husdyrproduktion. Omstillingen gik hurtigt, og andelsbevægelsen så dagens lys. Dalgas pløjede heden op og skabte 25.000 nye brug på de indvundne arealer.

Til søs fortrængte dampen efterhånden sejlføring og gjorde skibene mindre afhængige af vind og vejr. Og i sværindustrien tog dampkraften de tungeste byrder fra arbejdernes rygge.

De Samvirkende Sygekasser blev stiftet, og de nåede ikke engang at blive 100 år.

Kulturlivet var præget af malere som Krøyer og Ancher – Carl Nielsen skrev inden sit tyvende år flere symfonier. Johan Svendsen blev leder af operaen i København, og i Tivoli henrykkede H. C. Lumbye publikum med sine glade toner. Samtidig chokerede Hermann Bang borgerskabet med sin spidse pen.

Hvad der ellers skete, kan De se på de følgende sider.





Damemoden var præget af ærbarhed og korsetter.

Christiansborg (i midten) inden branden i 1884.



Det skete i 1884

Året 1884 var rigt på begivenheder. Ser man på datidens hverdag, et strejftog gennem dagspressen, får man en temmelig klar fornemmelse af, hvor meget 100 års udvikling i virkeligheden repræsenterer.

Ganske vist fejrede man også dengang jubilæer. Det var for eksempel året, hvor den daværende chef for Det Kongelige Teater, Kammerherre Fallesen markerede Holberg's 200 års fødselsdag.

Dog, blandt årets mest markante begivenheder var nok branden på Christiansborg, som brændte ned til grunden. I »Morgenbladet« udtalte den kendte journalist Christen Berg Dagen: »På denne Tomt opføres intet Christiansborg for tredie Gang!«

Kongen ændrer valgdato

At et folketingsvalg dengang greb mere ind i hverdagen end idag, kan blandt andet ses af, at Kong Christian den Niende proklamerede valget flyttet fra 26. juli, hvor perioden udløb, til 26. juni, »idet Valgperiodens Udløb netop falder paa en Tiid, da Høsten muligt vil optage Manges Tid og Kræfter. Thi byde og befale vi hvorved allernaadigst, at der Onsdagen den 25. Juni d.A. bliver afholdt, nyt, almindeligt Valg til Folketinget, hvorefter



Gamle Carlsberg Bryggeri fik elektrisk lys.





Konfirmationsgaver
 Lommeuhre, Uhrkæder, Rejse- og Theaterkikkerter, Tegnebestik, Barometre, Lommekompas, Louper, Mikroskoper, etc. etc.
H. E. Holst's Eftf.
 24. Østergade 24.

alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Under vort kongelige Haand og Segl.»

Det var iøvrigt ved dette valg, at de to første socialdemokrater, Holm og Hørdum, blev indvalgt.

Kjøbenhavn har nu 850 Telefoner

»Som bekjendt er det ikke mere end knapt fire Aar siden, at Kjøbenhavn fik sine første Telefoner.«

Det var ingeniør Serin Lauritzen og telegrafist Th. Thaulow, der startede »Kjøbenhavns By- og Huustelegraph med Forbindelser til en Række Kiosker ude i Byen.«

De tre første telefondamer havde ikke overvældende travlt; de måtte medbringe håndarbejde og drikke kaffe ved centralbordene.

To år efter overtog imidlertid Tietgen, Hertzprung og Jean Hansen selskabet. Herom kunne man læse følgende: »Disse Mennesker har forstaaet at interessere Byens Borgere for den nye Opfindelse i saa høj Graad, at Antallet af Abonnenter er steget fra 22 til 850. Denne overvældende Stigning skyldes for en




Nyheder i Legetøj.
 Den bekendte
 Legetøjsforretning.
Hovedvagtsgade 1,
 beder om Publikums
 ærede Besøg.

Malkning på dansk gårdsplads i 1880'erne.

Paa den Gyldendalske Boghandels Forlag er udkommet:

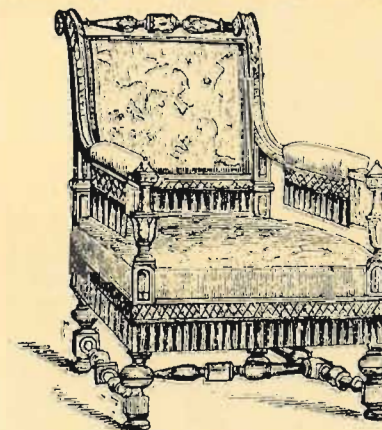
Forholdet mellem Mand og Kvinde,

belyst gennem
Udviklings-Hypothesen.
 3 Kr. 50 Øre.

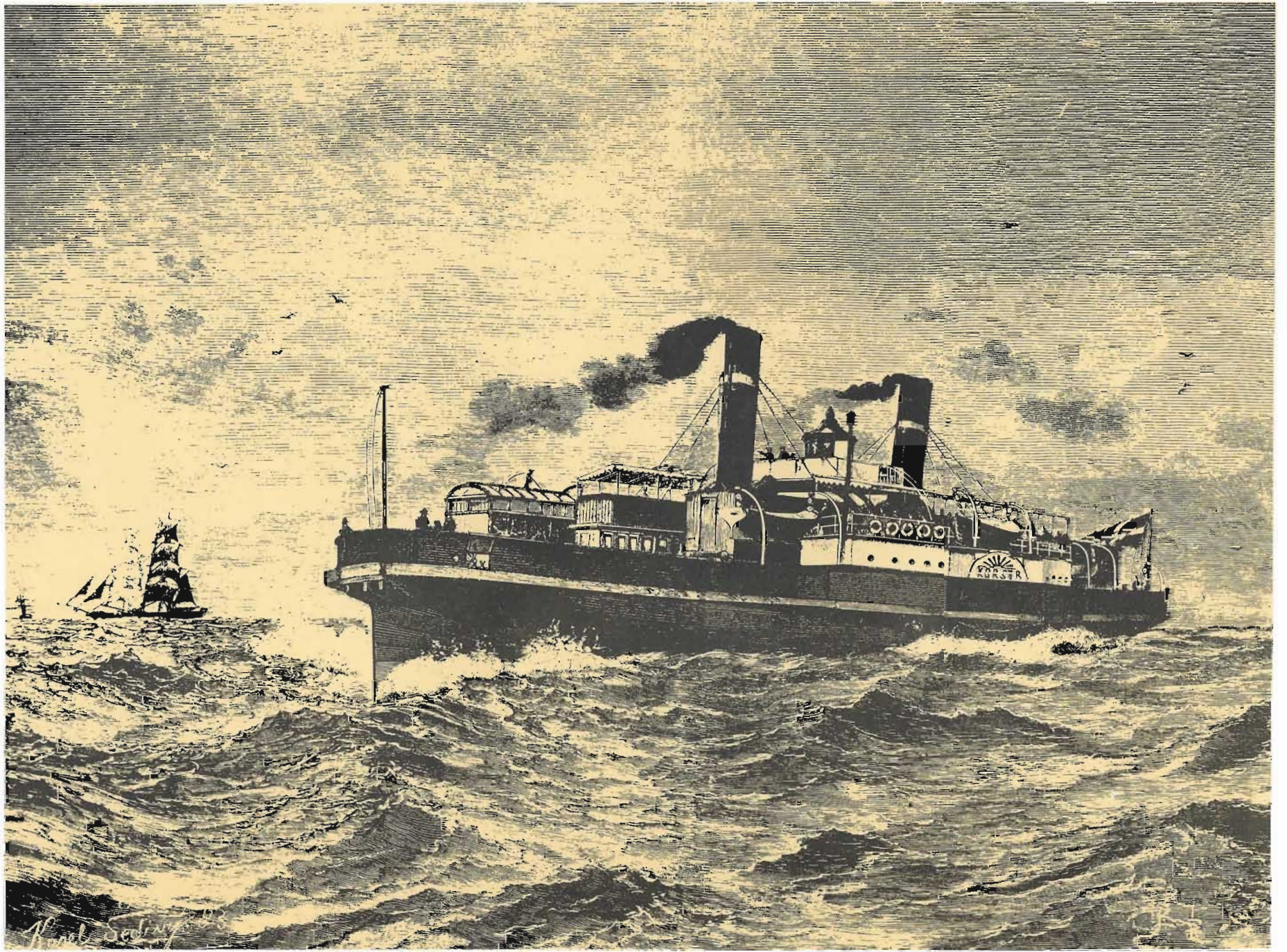
En advarsel til damerne

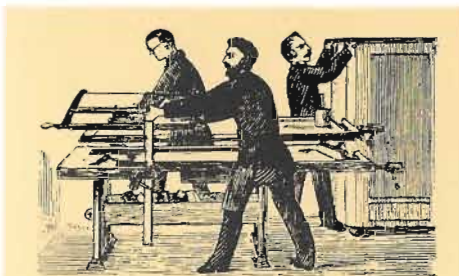
Helt frivolt gik det ikke til i 1884, som man kan se af en teateranmeldelse: »Operetten Fantanitzza paa Casino blev ledet af Musikdirektør Carl Gottschalksen med stor Dygtighed. Damer med let fængelige Hjærter raades til ikke at se paa den smukke Musikdirektør, naar han vender sig om til Publikum for at dirigere Mellemaktsmusikken.«

J. E. Knock & Co.'s store og elegante Meubellager



bortsælger til billige Priser.
 15. Bredgade 15.





Værksted for Rekreationsarbejde

for Studerende, Kontorarbejdende, Nerve-
svage o. desl. Gammeltorv 3. Maaned-
kort 7 Kr. 6 Abonnementsbilletter 2,70 Kr.



Danmarks første cykleløb afvikles.

stor Del vor Handelsstand, som seer sin Fordeel i at have Tele-
fon, lige som mange Stor-Kjøbmænd har seet deres Fordeel i at
have Forbindelse mellem deres Kontorer i Hovedstaden og
deres Sommerboliger i Klampenborg, Taarbæk og Skodsborg.«

Der var nu så stor tilstrømning, at telefondamerne fik indført
hvilepauser: »Der er noget nerveust, Oprivende ved denne ide-
lige Agtpaagivenhed, denne Blanding af en Stunds uantastet Ro
og et paafølgende Tidsrums rastløse Sammenstilling og Afbry-
delse af Linier, der Slag i Slag kalde paa hinanden.«

Og man morede sig

Vel var det før end radiofoni og TV, men set ud fra det ret
beskedne indbyggertal, var der morskab for alle pengene.

Casino, Dagmartheatret, Folketheatret, Det Kongelige Thea-
ter og National overbød hverandre i underholdning. Og medens
man idag endnu ikke er nået til enighed om TV på hybrid eller
bredbånd, kunne man dengang: »Ved velvillig Imødekommen-
hed fra Theaterchefen Kammerherre Fallesens Side, havde en
Del af Telefonselskabets Medlemmer i Helsingør i Tirsdags den
sjældne Nydelse over Telefonen at høre Operaen Mignon i
deres Hjem.«

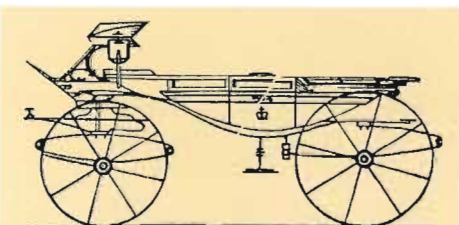
En avis fødes

Der var ellers nok for de nyhedshungrende - Berlingske, Fæd-
relandet, Dagbladet, Dagstelegraphen, Dagens Nyheder, Mor-
genbladet, Aftenposten, Socialdemokraten, Nationaltidende,
Dagsavisen, Avisen, Aftenbladet, København, Dannebrog, Vort
Land, Kristeligt Dagblad samt Børsen - og alligevel stiftede
Hørup og Brandes samme år Politiken.

!! Nyt! Nyt!! PATENTFRISØREN.



Ved Hjælp af simpel
Kæmning kan man bringe
Haar og Skæg saavel som
Damefrisurer til at antage
ethvert ønskeligt Fald, og-
saa kruset, uden at benytte
de besværlige Klæbemid-
ler som Pomade etc. Re-
sultatet er overraskende.
Pris kun 5 Kr. franco og toldfrit mod Ind-
sendelse af Beløbet. **NEUMANN,**
Berlin S. W. Schützenstrasse 68.

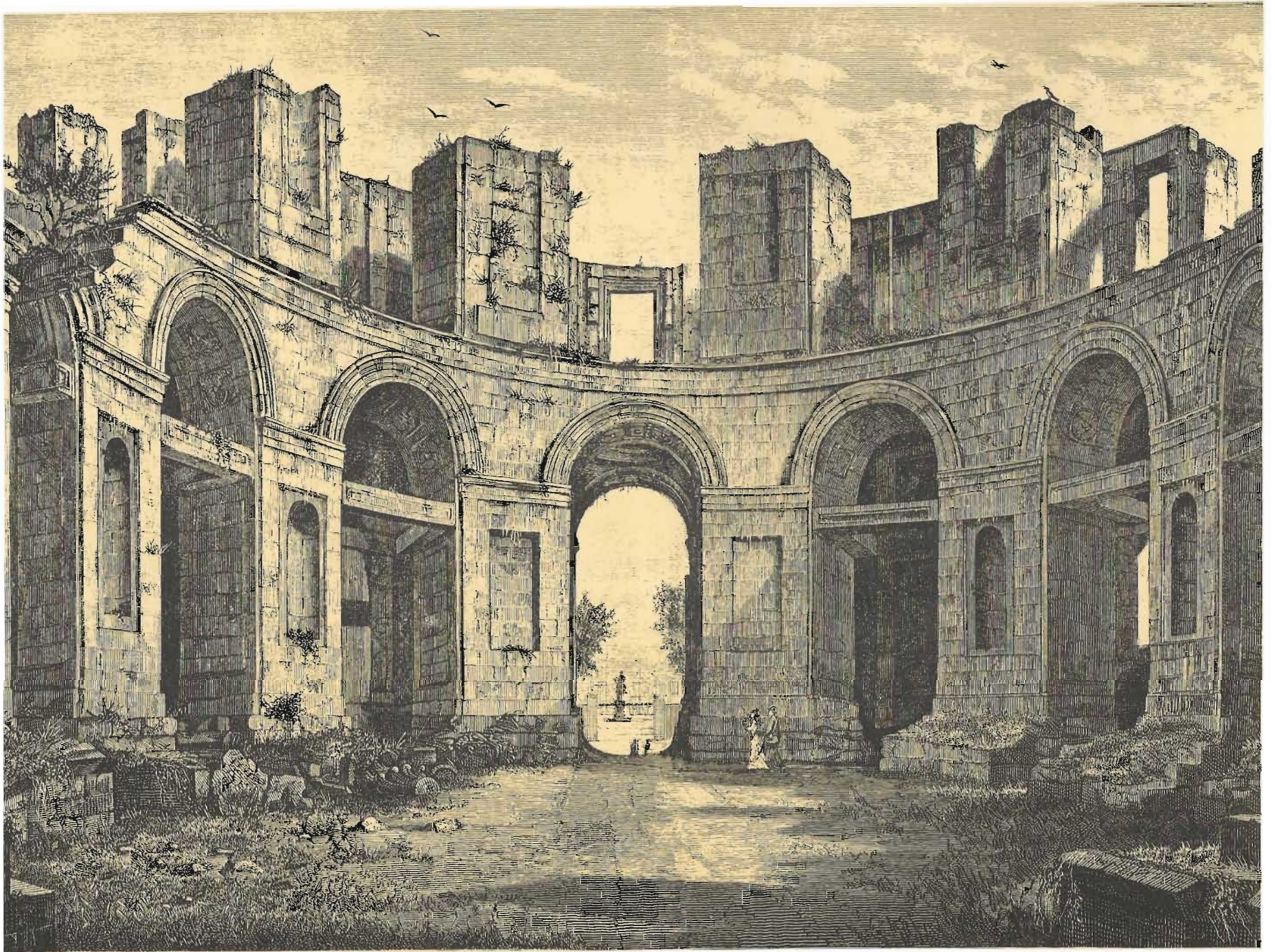


Wilh. Hansen, Studiestræde 12,

anbefaler sit Lager af Landauere, Lando-
letter, Drosker, Calecher, Cavaler, Dog-
cart, Ponny, Jagtvogne, Karether for
Læger paa Landet m. m., sælges til mode-
rate Priser.

I 1884 fortrængte dampkraften den mere
usikre vindkraft på Storebælt.







C. F. Tietgen.

Danmarks driftige Dynamo

Men der var andre initiativtagere i disse år – én af dem – C. F. Tietgen – blev kaldt en driftig Dynamo. Det var ikke uden grund. I 1857, allerede som 28-årig, blev Tietgen direktør for Privatbanken, og fra denne post fulgte han nøje med i, hvad der skete inden for handel og søfart.

C. F. Tietgen's fortjenester er utallige, her er blot et pluk af de ting, han overkom, medens han bestred posten som bankdirektør: B & W blev omdannet til aktieselskab, og for den tilførte kapital anskaffedes Refshaleøen, hvor der stadig bygges skibe. Han stiftede Switzer's Bjerningsentreprise og var hovedmanden bag oprettelsen af De Danske Sukkerfabrikker. Som medstifter af Store Nordiske Telegrafelskab oprettede han afdelinger i såvel Japan som Kina. Forud for dette tog han initiativ til stiftelsen af DFDS, han var medstifter af Aarhus-Langaa-Skive-Holstebro-Struer Jernbanen, Kryolit Mine- og Handelselskabet samt de første københavnske sporveje.

Og Tietgen forudså, at Danmark kunne blive en god transit mellem Norden og Tyskland – således søgte han, og fik, »Concession paa Anlæg og Drift af Jærnbane mellem Nykjøbing paa Falster og Gjedser samt Anlæg af en Havn ved Kraghave, hvilket står i Forbindelse med Planen om Etablering af en Route mellem Gjedser og Warnemünde».

»Hvis Planen om en Dampfærgefart over Østersøen senere skulle blive realiseret og samtidig en Dampfærgeforbindelse mellem Sjælland og Skaane, vil der således være tilvejebragt en direct Forbindelse uden Omladning mellem Tydskland, Danmark og Sverig.«

Det var i øvrigt samme år, at C. F. Tietgen organiserede Aktieselskabet Faxe Kalkbrud.



Dampsporvognen »det hvæsende uhyre« på Strandvejen.

Det blev grundtvigianeren C. F. Tietgen, der i firserne færdiggjorde Marmorkirken, der længe havde ligget som ruin.

65 Ore pr. Flaske.
For
10 Øre
af denne Beitse kan
et Par Saaler vare
4 Gange længere
end sædvanlig.

Faas hos næsten alle Handlende.

Pariser-Fodtøj
fra
F. Sinet, Rue de Paradis 44,
føres paa Lager i
Magasin français, Ny Østergade 2.

Prøvekørsel paa Dampsporveien.

For at give D'hr. Hesteeiere yderligere Leilighed til at vænne deres Heste til at passere Dampsporvognene, vil der, forsaavidt Veirforholdene tillade det, i Løbet af den kommende Uge, fra den 9de til den 14de ds., begge Dage indbefattede, daglig fra Kl. 9 til Kl. 4 kjøre Dampvogne paa Strandveien mellem Triangeln og Klampenborg, med Afgang fra nævnte Endepunkter omtrent hver Fuldtide.

Kjøbenhavn, den 7de Marts 1884.



Tiden før Tietgen

Hvor langt tilbage i tiden, man har brudt kalk og kridt, vides ikke med bestemthed, men geologer har anslået, at lagene er godt og vel et halvt hundrede millioner år gamle.

Eksperter skønner, at kalken, som flere steder kun ligger et par fod under overfladen, er kommet til syne, da man indførte agerdyrkning i dette område.

Den første egentlige aftager, som man har kunnet registrere, er Biskop Absalon, Københavns grundlægger, som i 1167 indhentede tilbud på et parti kalksten til befæstning af sin by. I dag findes – under Christiansborg Slot – endnu omkring 50 tons af disse sten fra det oprindelige befæstningsværk.

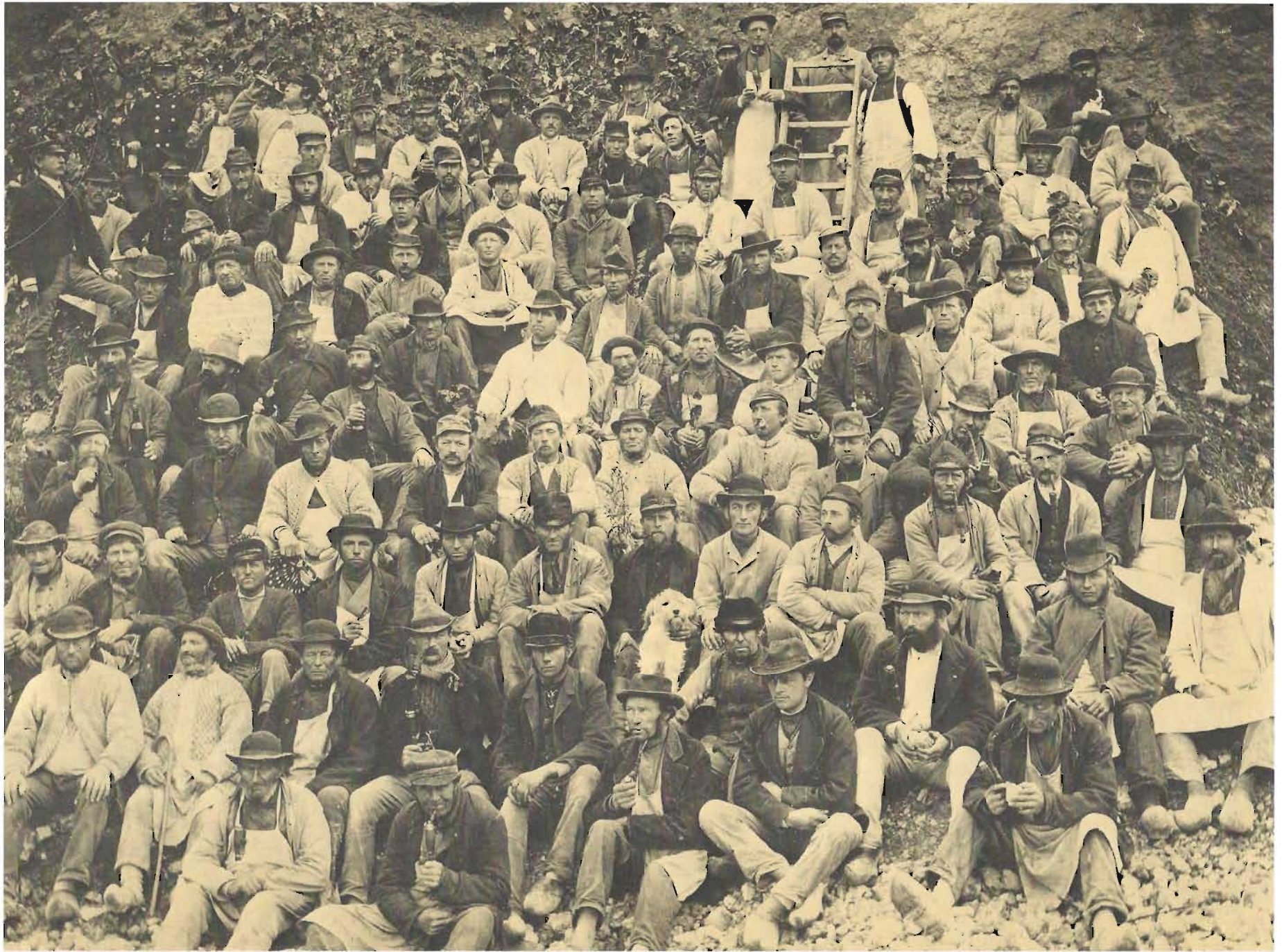
Også til bygning af vore mange landsbykirker har der været benyttet Faxe kalksten.

Italienske kalkbrændere

Da Svensken i 1660 forlod området, forestod der store istandsættelser af bygningerne på Trykkevælde, og hertil ved man, at der anvendtes Faxe Kalk. På Frederik den Fjerde's tid havde italienske kalkbrændere forpagtet kalkgruberne ved Fakse, og man sendte kalksten ad søvejen til København.

Prins Carl, Christian den Femte's søn, opførte i årene 1715–1723 store bygningsværker i Vemmetofte, og prinsen lod sin italienske kalkbrænder, Julius Buffo, anlægge en kalkbrændingsovn i gruberne. I øvrigt anvendte prinsen 70 svenske krigsfanger til at udføre meget af det hårde bygningsarbejde. De var kommet i fangenskab ved Stenbock's kapitulation år 1713.





Faxe Kalkbrud
 tilbyder
 reent fristbrændt Faxe Steenkalk,
 mastinknuste og rensede
 Kalkstens-Sjærvet.
 Bestillinger modtages, og nærmere Oplys-
 ninger meddeles af Selskabets Agent,
Wilh. Jensen,
 Prøvelager og Coutoir: Bredgade 16 og 18.

Sådan markedsførte man sine produkter i 1884.

*Jeg har jeg modtaget af Hr. W. Jensen
 Nr. 15 004
 M. Remington ved Marmorkirken
 København den 3. Januar 1885
 K. H. L.*

FAXE KALK's københavner-agent stod for lønudbetaling ved Marmorkirkens genopbygning.

Gruppebillede af stenbrydere i Faxe omkring århundredeskiftet.

Organiseret salg begynder

Den første, som i ældre tid har gjort noget virkeligt ved drift og afsætning, var baron, godsejer Holger Rosenkrantz, som i 1748 ved giftermål fik Totterupholm opkaldt efter en gammel landsby. Totterupholm havde i øvrigt i lang tid tilhørt søhelten Niels Juel. Totterupholm blev oprettet til et baroni under navnet Rosenlund, og efter hans død skiftede det navn til Rosendal.

Baronen var en dygtig godsejer og afskibede store mængder kalksten – også fra sin nabo Vemmetofte Kloster, hvis produktion han aftog.

Foruden Vemmetofte Kloster og Rosendal var Bregentved og baroniet Gavnø lodsejere i kalkbruddet, og der anvendtes på Gavnø, i forbindelse med udflytning af gårdene, temmelig store beløb af godsets pengekasse. Inden udgangen af 1700-tallet var ikke mindre end 37 gårde opført, dels af tømmer fra skovene, dels af kalksten.

Afskibningen vanskelig

Dengang fandtes ingen egentlig havn for udskibning af kalksten. Op imod et halvt hundrede fartøjer lå for svaj på reden ud for Faxe, og under pålandsvind måtte de ty til Præstø for læ.

Stenene kørtes på vogn ud i stranden, så langt hestene kunne bunde. Derefter blev de omladet i både, som transporterede dem det sidste stykke ud til kvaserne.

Det var et stort fremskridt, da lensgreve A. W. Moltke i 1843 opførte den første anløbsbro. Senere blev den forlænget, så den kunne tage skibe med syv fods dybdegåen, eller godt og vel 2 meter, hvilket i dag er minimum for de fleste lystbådehavne.



Mange arbejdere var beskæftiget ved opbygning af Marmorkirken. Foto fra Københavns Bymuseum.

Faxe Kalkbrud
 leverer

Brændt Gjødningkalk (Melkalk)

Den følgende Analyse indeholder:

Kalk	ca. 86,00 %
Alkalis	3,05 %
Kælstof, Lørdjord, Jernite	1,05 %
	100,00 %

Brændt Gjødningkalk anvendes, hvor man vil frembringe en hurtig Virkning, og det bruges i Reglen mellem 1000 og 2000 g pr. Tønde Land.

Et længerevarigt og mere virksomt Gjødningsemne er

Raa Gjødningkalk

Den følgende Analyse indeholder:

87,14 % ren Kulsur Kalk,

hvert almindeligt anvendes over 2000 g pr. Tønde Land.

Bestillinger modtages hos vore Agenter eller hos

Faxe Kalkbrud

Faxe Ladeplad



Øverst Galeaserne klar til lastning.

Nederst rangérpladsen med brudmesterkontoret til højre.

Første havn

Trods den mindre omstændige indladning af kalksten, lå skibene, især i pålandsvind, meget udsat, og Bregentved og Vemmetofte enedes i begyndelsen af 1860'erne om at anlægge en egentlig havn med ni fods dybde – en havn, som også Gavnø fik lov at benytte, medens Rosendal indrettede sin egen, lidt mindre men dybere havn ved at forlænge sin bro og opføre en bølgebryder.

Fælles transport

Som det fremgår, var driften i bruddene ikke just præget af det helt store fællesskab – dog tog daværende løjtnant i Infanteriet, senere Justitsraad D.F.Garde på omtrent samme tid initiativ til en »Skinnevej«. Han foreslog, at man benyttede terræn'ets fald, således at de læssede vogne kunne løbe af sig selv ned ad bjerget mod stranden, hvor heste skulle sørge for den sidste del af transporten – og trække de tomme vogne op igen.

Han fik efter lange forhandlinger en kontrakt istand med samtlige fire lodsejere. Han skulle anlægge og drive banen på egen bekostning, og mod en passende pris pr. kubikfavn garantere daglig transport af et bestemt kvantum.

FAXE-banen

Driften i gruberne intensiveredes. Den stigende mængde kunne ikke længere transporteres med heste alene, og i 1866 fik banen sit første lokomotiv, samtidig med, at man begyndte at transportere andet gods end kalksten.

1.juli 1879 åbnedes den østsjællandske Bane, og der var nu forbindelse til Køge, og foruden godstrafik indsattes passagervogne.

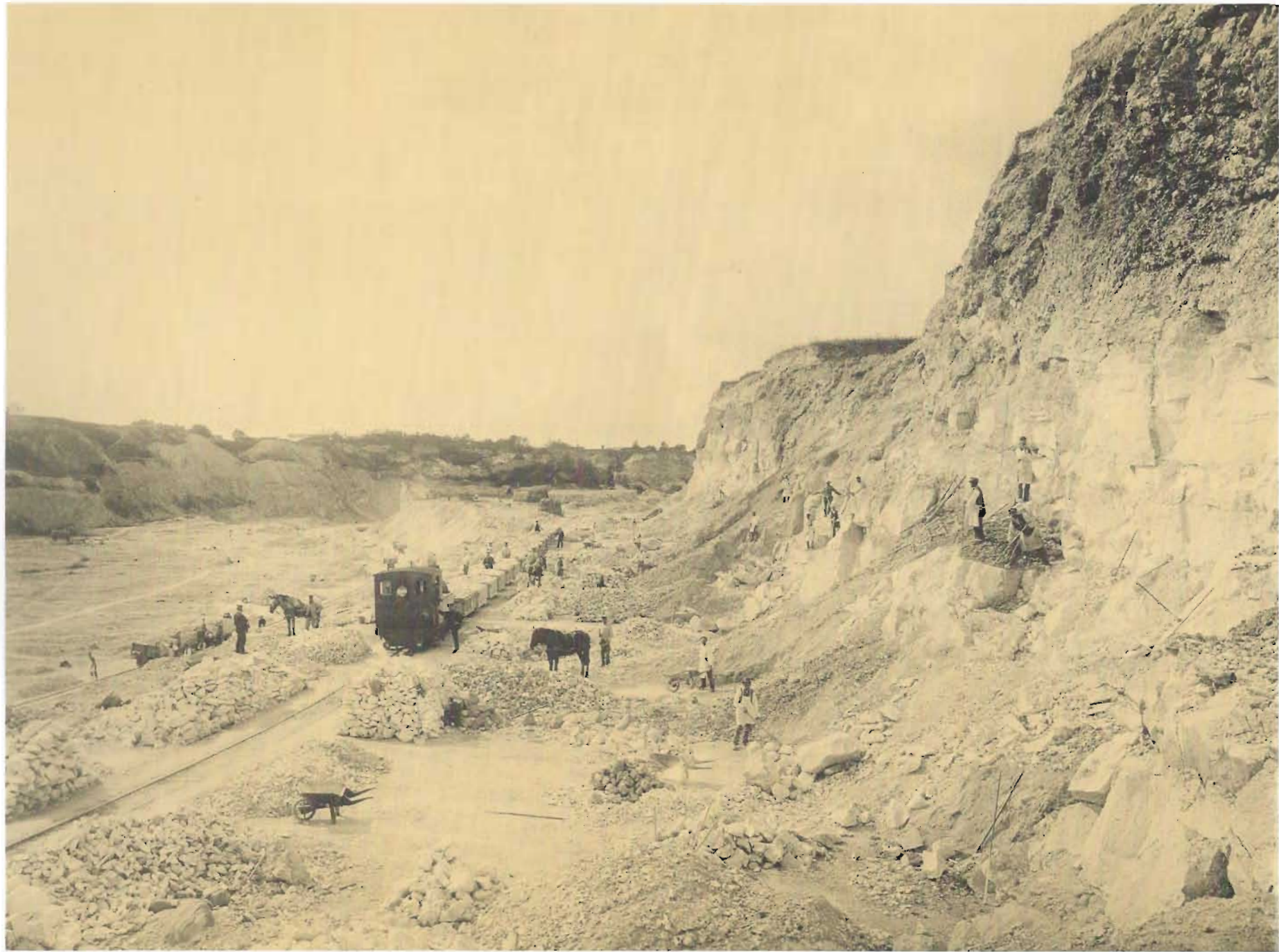
Samtidig kom der gang i eksporten af byggematerialer – en større bygning i Kiel samt det kongelige slot i Christiania (Oslo) blev opført i Faxe kalksten.



Læsning af jernbanevognene foregik med håndkraft.



En arbejder på vej hjem efter en lang dag.



Stenbrydere i Fakse omkring århundredeskiftet.



Her tildannes en hugsten.

Tilvejebringelse af bane og havn øgede aktiviteterne, men hvad selve bruddene angik, var det en svaghed, at de var fordelt på fire lodsejere. Man savnede den fornødne enhed i driften.

Den kom, da C.F. Tietgen organiserede de fire brud i ét aktieselskab.

Sådan arbejdede man

Selvom Tietgen nu havde koncentreret driften i ét selskab, betød dette ikke, at selve brydningen med ét slag blev rationaliseret.

Et kig udover bruddet på den tid viste ganske vist jernbanespor, tip-vogne, en lille rangerplads og brudmesterens træhus, men selve brydningen foregik for det meste ved håndkraft. og det var hårdt arbejde.

Brudmester var én, som man helst skulle stå sig godt med, hvis man ville have de gode brud. De var nemlig opdelt i klasser, og medens nogle foretrak første-klasses brud, også af prestigemæssige hensyn, foretrak andre at søge en bedre akkord i et ringere brud.

Præstekald

Det at blive stenbryder ansås dengang for en slags livsstilning – det blev sammenlignet med et præstekald.

En rigtig stenbryder var oftest over 20 år gammel – man tog ikke de helt unge ind – og man arbejdede hver for sig. To stenbrydere med tilstødende brud kunne dog enes om at slå sig sammen, uden at ledelsen blandede sig i det.

Ved én bestemt lejlighed slog flere sig sammen om at arbejde i et effektivt sjak, og de sprængte akkorden. Fagforeningen forlangte, at der skulle flere folk i sjakket, men dette afslog arbejderne.

I bruddet så man desuden flere stråtækte hytter, som arbejderne brugte til at spise i.



Den afskrabede jord slidskes ned i jernbanevogne.





Sprængerer lader et hul. Foto fra 1943.



Der blæses advarselssignal før sprængning.

Tipvognen er tippet, og der holdes et velfor-
tjent hvil.

Det hårde arbejde medførte et stort væskebehov, og der blev drukket mange fade hvidtøl. Ved fødselsdage markerede man over for mester, at der blev festet i hytten. Og gik der for lang tid mellem fødselsdage, arrangerede man en kedelprøve, en afprøvning af vandkedlen, og det varme vand anvendtes til kaffe med brændevin i.

Et reb kostede en halv dagløn

Bruddene varierede noget i højde, og for at komme ned og op igen – ofte en stigning på 20 meter, anvendtes reb, leveret af rebslager Zachariassen i Faxe, og disse reb var underkastet en inspektion.

Imidlertid var de dyre – kunne koste op til en halv dagløn, og selvom tilsynet havde kasseret et reb og skåret det i stykker, var der enkelte, som bandt stumperne sammen – desværre undertiden med uheld til følge.

Stanghuller

Kalkstenen blev sprængt løs. Stenbryderne måtte begynde med at lave hul til sprængstofpatronen. Huller blev slået ved hjælp af jernstænger, op til fire meter lange, og det var en stor kunst at slå et hul, som ikke havde større diameter end stangen, hvorved patronen fik større slageffekt.

Når stenbryderen havde slået sit hul, måtte han hidkalde en sprænger, som var specialist. Det var nemlig ikke gjort med én sprængning – først skulle der sprænges for, senere skulle hullet fyldes ud med flere patroner, og da det var vigtigt for stenbryderens akkord, at sprængningen var udført perfekt, var det kotume, at stenbryder gav sprænger en bajer. En god sprængning kunne give arbejde til en hel sommer.



Sprængning i et af de høje brud.



Også lastning af skibene blev stærkt mekaniseret i 30'erne.

Samme år stifter selskabet sammen med Frederiksholms Teglværker og Ny Kalkbrænderi, A/S De jyske Kalkværker.

I 1892 supplerer selskabet produktlinierne med andre produkter fra Stevns Klint. I 1910 stiftes Københavns Mørtelværker, som i 1917 overtager A/S Farum Sten- og Gruskompani.

I 1927 købtes Holtug Kridtbrud, som var en konkurrent på jordbrugskalk- og foderkridt produkter. Kun 2 år senere overtages Sølyst Teglværk i Nivå.

Brænding rationaliseres

Tidligere skete brænding af kalk forskellige steder. Dels havde man enkelte ovne i bruddet, dels afskibedes megen ubrændt kalk til brænding andre steder, for eksempel i Kalkbrænderihavnen i København.

I 1932 installeredes i Stubberup – som den første i Europa – en rotérovn til kalkbrænding. Den blev bygget af F.L. Smidth & Co. A/S, og gjorde selskabet mere konkurrencedygtigt. I de følgende år øgedes markedsandelen på brændt kalk og salget af rå kalksten til brænding hos konkurrenter faldt.

Mekanisering

Igennem årene er det sket en kraftig mekanisering af produktionen. Allerede på Tietgen's tid var dampmaskinen ved at vinde indpas, men stadig måtte mange stenbrydere anvende hakke og skovl.

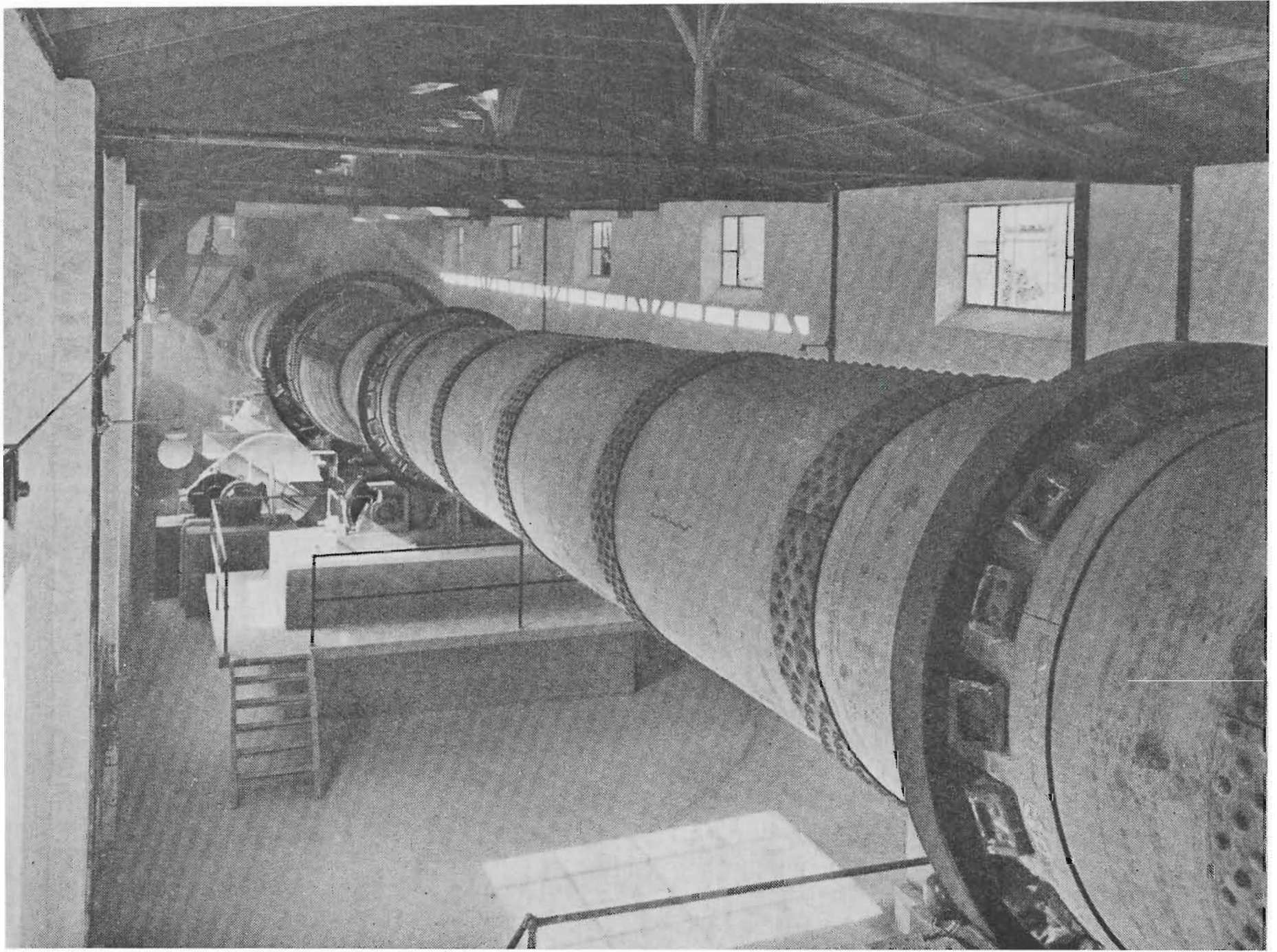
I slutningen af forrige århundrede transporteredes kalk til havnen på 3-tons kærre, hvorfra det blev lastet i 20 tons sejlskibe. En årsproduktion på 100.000 tons krævede en stab på 500 arbejdere.

I dag produceres årligt cirka 1 million tons af 150 arbejdere.

Og hvor man tidligere på landsplan beskæftigede 500 mand til brænding og læskning af kalk, er også denne proces rationaliseret, så man i dag i Fakse kun beskæftiger ca. en tiendedel heraf.



Gravkoen har afløst håndkraft ved læsning af jernbanevogne.



Produktudvikling

Efter anden verdenskrig opkøbes Allerød Teglværk, og i Stubberup installeres rotéovn II. Selskabet befæster sin position på byggemarkedet ved at blive eneforhandler for specialmaling til facadebehandling.

Med '60-ernes bygge-boom opstår nye materialer, for eksempel gasbetonsten og kalksandsten, og produktionen indrettes i overensstemmelse hermed. Der investeres i fremstilling af disse materialer.

På kalkområdet ekspanderer Faxe ved etablering i Vejle af et modtageanlæg for brændt kalk. Samme år installeres i Stubberup ovn III, medens ovn I af miljø-hensyn stoppes.

I 1978 bliver Faxe eneproducent af brændt kalk - det sker ved overtagelse af A/S De jydsk Kalkværker, Ny Kalkbrænderi's anlæg i Boesdal og ved overtagelse af leverancerne fra Hedehusene Kalkindustri A/S.

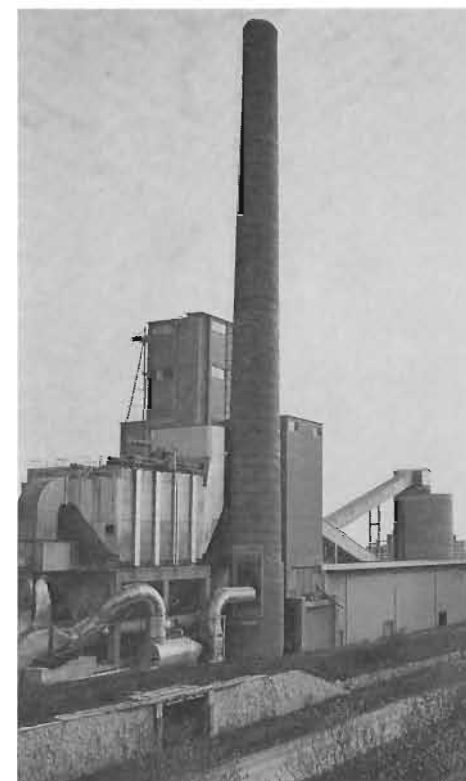
I begyndelsen af '80-erne strukturrationaliseres selskabet og afhænder sine afdelinger for handel med byggematerialer, samtidig med at et stort investeringsprogram for alternative kalk- og kridtprodukter realiseres.

Kalk i hverdagen

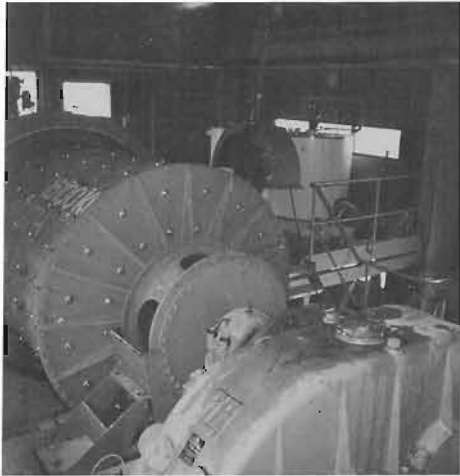
Medens kalk og kridt igennem flere hundrede år næsten udelukkende har fundet sin anvendelse i byggeindustrien, anvendes disse materialer i dag på en lang række områder, spændende fra sværindustrien via landbrug til daglige konsumvarer.

For at begynde i den »tunge« ende anvendes der i dag ved stålproduktion på Det Danske Stålvalseværk 15 gram brændt kalk pr. dansker pr. dag. Og i Mamorilik-zinkminen i Grønland anvendes 100 gram brændt Faxe-kalk pr. grønlander pr. dag.

Derudover anvendes Faxe-kalk både i Danmark og på eksportmarkeder ved fremstilling af andre metaller.







I denne tromle findeles og opslømmes kridt.

Kemiindustrien

Siden oliepriscock'et i 1973 har plastikindustrien i stigende grad anvendt kridt eller formalet kalksten i sine produkter. For 100 år siden fandtes ikke elektricitet – og derfor ingen kabler – men i dag udgør fyldstof til kabelindustrien et par procent af Faxe's omsætning.

Heller ikke maling var udbredt på den tid, men siden har Faxe's produkter også fundet vej til såvel lak- som maling-fremstilling.

Glas

Går vi atter 100 år tilbage, var glasforbruget for hver borger under 1 kilogram årligt. Huse var små og vinduerne endnu mindre, og kun overklassen drak af glas. I dag er forbruget af glas oppe på 35 kilogram årligt pr. dansker, og hertil anvendes 8 kilogram kalk.

Landbrug

Landbrugsproduktionen er mangedoblet under selskabets historie. For 100 år siden arbejdede 80% af borgerne ved landbrug, og produktionen var kun 10% af i dag, hvor omkring 6% er beskæftiget direkte ved landbrug.

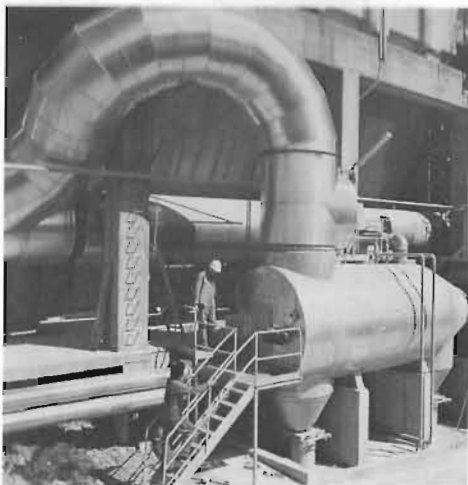
Flere faktorer spiller ind her: Større tilførsel af gødning har udvidet behovet for tilførsel af kalk. Forbruget kan over 100 år ganges med 100, hvilket svarer til 1 kilogram pr. dansker pr. dag.

Industriproduktionen har øget luftens svovlindhold, og til neutralisering af denne forurening er kalk den billigste og mest effektive løsning.



Til glasproduktion medgår 20% kalk eller kridt.





Fra denne varmeveksler forsynes store dele af Fakse by med varme.

Anlægget på Stevns i sin nuværende form. Det var herfra Biskop Absalon fik sine byggematerialer.

Papirindustrien

Danmark har i meget stor udstrækning måttet klare sig med importeret papir, blandt andet påvirket af vort beskedne skovbrug. I de senere år er kridt blevet et interessant fyldstof til fremstilling af papir, og såvel den hjemlige papirindustri som udenlandske papirfabrikker aftager i stigende omfang kridt til dette formål.

Miljø

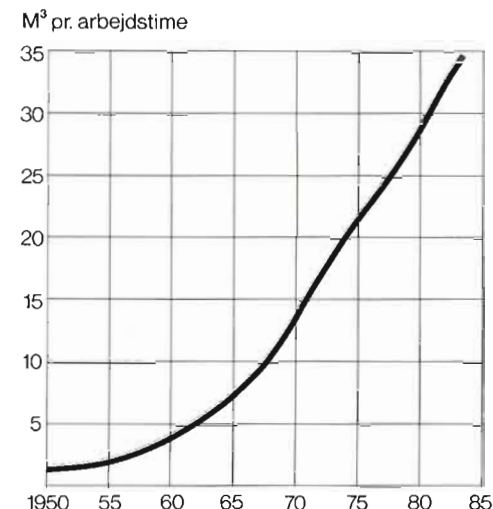
Kalkforbruget på miljøside afspejler ligeledes befolkningens væksten og industrialiseringen i Danmark. Fra '90-erne ventes kalk at få en interessant afsætning til oparbejdning af slam, rensning af industri-røg samt rensning af spildevand.

I øvrigt er produktionen af brændt kalk allerede nu så stor, at overskudsvarmen fra de to rotérovne leverer varme til en del af Fakse by.

Vi kan godt følge med

Når Faxe kalk ikke blot har kunnet følge med, men er i stadig vækst, medens andre er bukket under, skyldes det selskabets evne til at benytte alle nye tekniske faciliteter – fra damp over elektricitet til moderne edb-styring – og naturligvis en trofast og loyal skare af medarbejdere.

Og selv med deres fortsatte trofaste indsats og de mest optimistiske afsætningsmuligheder, vil der være råmaterialer til mange generationer.



Kurven viser produktionsstigningen siden 1950 – fra 2 m³ i timen til 35 m³ i timen.

Udsendt af Aktieselskabet Faxe Kalkbrud
maj 1984 i anledning af 100 års jubilæet.
Redaktion: Klaus Borre, DJfb.
Layout: Erik Jerichau, IDD
Litho: Focus repro
Papir: Kymart
Tryk: Bonde's, København



Faxe Kalk

100 år